

Таким чином, на досліджуваному підприємстві нами запропоновано, виходячи з його положення на ринку, набір відповідних цінових стратегій для різних асортиментних груп товарів. Також ми рекомендуємо ВАТ «Івано-Франківському міськмолкозаводу» використовувати комплексний підхід щодо вибору тієї чи іншої стратегії ціноутворення, тобто пропонуємо застосувати не одну цінову стратегію, а їх комбінацію для відповідного асортименту з метою досягнення найбільшого ефекту.

Розроблені в ході дослідження підходи, висновки та рекомендації можуть бути використані при розробці заходів щодо обрання стратегії ціноутворення не тільки на досліджуваному підприємстві, а й на інших вітчизняних підприємствах молокопереробної галузі.

Література

1. Гаркавенко С.С. Маркетинг / С.С. Гаркавенко. – Київ: Лібра, 2006. – 712 с.
2. Информационные системы управления и управление ценообразованием [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/marketing/mark019.html>
3. Інформаційно-аналітичний портал про молоко і молочне скотарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://milkua.info/>
4. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / В.Д. Немцов, Л.С. Довгань. – К.: ТОВ «УВПК Екс об», 2002. – 560 с.
5. Огляд молокопереробної галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.creditrating.com.ua/ru/file\\_viewer.html](http://www.creditrating.com.ua/ru/file_viewer.html).
6. Головне управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stat.if.ukrtel.net/>
7. Ціноутворення як основа ефективності функціонування підприємств та чинник підвищення добробуту населення: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.В. Череп. – Запоріжжя: Запорізь. нац. ун-т, 2011. – 288 с.

351.824.1:639.3/5:504

*Вдовенко Н.М., к.е.н., докторант,  
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ДИСКУРС ДИВЕРСИФІКАЦІЇ РИБНОГО  
ГОСПОДАРСТВА В НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ АКВАКУЛЬТУРИ**

Диверсифікація у аграрному секторі економіки відбувається узгоджено із інноваційними перетвореннями галузей та охоплює практично усі складові виробничої діяльності. На глобальному рівні нарощування вилову риби у морських водоймах практично досягло своєї критичної точки, за якою надалі рибне господарство має повернутися на внутрішні водойми для інноваційного його провадження. Водночас, у вітчизняному аграрному секторі об'єктивно складається ситуація, де попит на земельні ресурси стає обмеженим, що може сприяти активізації розповсюдження на цих територіях аквакультури.

Значний внесок у методологію дослідження питання диверсифікації виробництва здійснили І. Ансофф, А. Сміт, К. Маркс, Ж. Сісмонді, Р. Коуз та інші, праці яких включають аналіз ключових категорій дослідження, філософське обґрунтування та П. Саблук, М. Корінько, В.Зіланов, Ю. Мамонтов розвідки яких містять узагальнення та критичний огляд напрацювань учених із досліджуваної проблеми.

Метою статті є узагальнення теоретичних поглядів та подальші перспективи розвитку аквакультури в Україні, які обумовлені її виділенням як специфічного сектору із складу галузі рибного господарства з наступним державним регулюванням інтеграції її з сільським господарством.

Роль розподілу праці у розвитку цивілізації відома із стародавніх часів. Ще Платон підкреслював, що держава виникає, коли кожен з нас не може задовольнити сам себе, але потребує ще багато чого. На його думку, той краще працює, хто володіє одним мистецтвом, бо можна зробити усе у більшій кількості, краще та легше, якщо виконувати одну якусь роботу відповідно своїм природним здібностям, а ще своєчасно, не відволікаючись на інші роботи. Аристотель вказував на те, що держава має багато складових частин (поділена на прошарки), і одна з них – землероби, які виробляють продукти харчування (перша задача держави – харчування) [1, с. 493, 603, 606]. Представники Східної школи філософів мали подібну думку. Так, Чжуан-цзи стверджував, що закон має слугувати мірилом для розподілу суспільства на стани; Гуань-цзи – не можна допускати, щоб чотири категорії народу жили разом; Сюнь-цзи – люди можуть жити разом завдяки розподілу обов'язків [2, с. 284, 296; 3, с. 158]. Отже, розвиток цивілізації здійснюється циклічно: у

одних циклах домінують тенденції поглиблення розподілу праці (диверсифікаційні), у других – її об'єднання (інтеграційні). Загалом Г.Гегель розглядав об'єднання як істинний зміст, мету і призначення індивідів – вести всезагальне життя. І у цьому контексті він також визначає основне значення для урядової влади – розподіл функцій: вона пов'язана із переходом всезагального у особливе і одиничне, її функції мають бути розподілені по окремих галузях. При цьому він вказує на складність того, щоб згадані функції зверху і знизу знову-таки поєднувалися [4, с. 279, 331].

За твердженням А.Сміта, найбільший прогрес в розвитку продуктивної сили праці і значна доля мистецтва, уміння і кмітливості, з якими вона прямує і додається, з'явилися, мабуть, наслідком розподілу праці; при цьому землеробство за природою своєю не допускає ні такого багатоманітного розподілу праці, ні настільки повного відділення один від одного різних робіт, як це можливо в мануфактурі. На його думку, розподіл праці обумовлений, перш за все, певній схильності людської природи до торгівлі, до обміну одного предмету на інший; а оскільки можливість обміну веде до розподілу праці, то міра останнього завжди повинна обмежуватися межами цієї можливості, або, іншими словами, розмірами ринку: коли ринок незначний, ні у кого не може бути потреби присвятити себе цілком будь-якому одному заняттю зважаючи на неможливість обміняти весь надлишок продукту своєї праці на необхідні продукти праці інших людей. [5, с. 69-79]. Особливий наголос А.Сміт робить на тому, що винахід всіх машин необхідно приписувати розподілу праці. І тут виникають складнощі через те, що суб'єкти розподіленої праці вимушені об'єднуватися у цехи і корпорації, а це, вважає А.Сміт, створює монополію і провокує втручання держави у економічні процеси: думка про необхідність цехів для кращого управління торгівлею чи ремеслом позбавлено всякої підстави, бо дійсна дисципліна накладається на працівника не цехом, а його споживачами і замовниками. Крім того, він вказує на той факт, що сільські жителі розсіяні на великих просторах один від одного, а тому нелегко можуть змовлятися між собою, і що вони не лише ніколи не об'єднувалися в цехи, але серед них навіть ніколи не переважавав цеховий дух [5, с. 172], проте не дає йому оцінки.

Ж. Сімонді визнавав працю і збереження єдиними і вірними джерелами багатства, але обмін речами відбувається лише тоді, коли обидві договірні сторони, зробивши свій розрахунок, дійшли висновку, що для кожної з них набагато вигідніше шляхом обміну дістати потрібну нею річ, чим самій її виробляти. На його думку, саме диференціація (або диверсифікація) праці є передумовою економічного розвитку: чим більше люди присвячували себе виключно одному роду праці і чим більший навичок вони набували в ньому, тим більше можливості вони знаходили виробляти його легко і швидко. До того ж і машини з'явилися завдяки розподілу праці: у природі знаходяться сліпі сили, які значно перевершують сили людини, і коли вдалося перемогти ці сили і зробити їх покірними, це було перемогою для промисловості. Дану тезу Ж. Сімонді інтерпретує наступним чином: багато членів суспільства залишили ручну працю і присвятили себе розумовій праці; вони вивчали природу і її властивості, рух і його закони, механіку і її використання, і за допомогою цих досліджень вони відкривали безліч засобів для збільшення продуктивних сил людини (засоби ці відомі тепер під назвою наукова сила; саме завдяки ним сили природи виконують такі роботи, яких людство своїми власними силами ніколи не в змозі було б виконати) [6, с. 18, 20-23].

Працю К. Маркс визначив як процес, що здійснюється між людиною і природою, де людина своєю власною діяльністю опосередковує, регулює і контролює обмін речовин між собою і природою; розподіл праці всередині суспільства опосередковує купівля і продаж продуктів різних галузей праці, а основою розвинутого і товарообміном опосередкованого розподілу праці є відділення міста від села, що супроводжується диференціацією знарядь праці і галузей виробництва. Те ж саме К.Маркс відносить й до родючості ґрунту: не абсолютна його родючість, а його диференційованість, різноманіття його природних продуктів є природною основою суспільного розподілу праці: завдяки зміні тих природних умов, у яких доводиться жити людині, виникає примноження її потреб, здібностей, засобів і способів праці. Особливу роль він відводив машині, яка еволюціонує у систему машин – найбільш адекватну форму капіталу (накопичення знань і навичок, накопичення загальних виробничих сил суспільного мозку як властивість капіталу) [5, с. 205].

Машини функціонують лише у рамках спільної праці (кооперативний характер праці як технічна необхідність, що диктується природою засобу праці) – створення масової сили, специфічна виробнича сила комбінованого робочого дня. Головними фактами капіталістичного виробництва К.Маркс визначив: усупільнення засобів виробництва і кооперація, розподіл та з'єднання праці з природознавством; створення світового ринку [7, с. 292]. Тобто, диференціація та інтеграція факторів виробництва є невід'ємними передумовами його розвитку (рис. 1).



Рис. 1. Філософська та економічна теорія щодо сутності диференціації та інтеграції факторів виробництва\*

\*Джерело: узагальнення результатів праць [1-7]

Сучасні вітчизняні філософи визначають диференціацію, як і інтеграцію, – як процес закономірний, необхідний, а також як важливу умову розвитку знання (у гносеологічному аспекті диференціація пов'язана з аналітичними підходами у пізнавальному процесі і відображає багатоманітність сторін і властивостей об'єкта, його специфічні особливості і прояви: вона безмежна і невичерпна у прояві своїх властивостей); диференціація завжди виступає як форма прояву інтеграції, і навпаки; інтеграція виступає процесом взаємного проникнення, ущільнення, уніфікації знання у єдності диференціацією (вона сприяє підвищенню рівня теоретичності знання, прискорює матеріалізацію його у виробництві; на певних етапах інтегративні тенденції відсторонюють начебто на другий план, втілюючись вже у пошуку загальних рис явищ, в об'єднанні їх у види і класи, та у складанні класифікацій [8, с. 32, 33, 35].

З точки ж зору економістів, розподіл суспільної праці – диференціація економічних систем – проявляється як їх диверсифікація. Так, І. Ансофф розглядає диверсифікацію виробництва як вагомий фактор зниження рівня його ризиків. На його думку, до стратегічних проблем можна віднести такі питання: які цілі і задачі суб'єкта? Чи повинен суб'єкт диверсифікувати свою діяльність, якщо так, то у яких напрямках і до якого ступеня?

Тут зазначено й те, що у разі концентрації суб'єкта на поточній діяльності йому доведеться відмовитися від диверсифікації, і навпаки; при цьому йому потрібен механізм точного визначення моменту, коли необхідно розпочинати диверсифікацію (одночасне оновлення і товарів, і ринків). І. Ансофф підкреслює, що постійні зміни у технологіях, динаміка глобальних ринків – усе це призвело до різкого скорочення циклу «стратегія-операція-стратегія», тому у програмі диверсифікації господарюючому суб'єкту потрібно приділяти належну увагу як досягненню синергізму, так і стратегічній гнучкості [9, с. 30, 54, 171, 187]. Серед вітчизняних досліджень диверсифікаційних процесів виділяється праця М.Д. Корінько, у якій

були зроблені ґрунтовні теоретичні та практичні узагальнення. Там визначено диверсифікацію саме як інноваційний процес різностороннього розвитку господарюючого суб'єкта шляхом перерозподілу ресурсів, проникнення в інші галузі виробництва та на ринки нових товарів і послуг з метою зниження ризиків і збільшення доходу. При цьому у роботі підкреслюється, що диверсифікація відбувається, по-перше, безперервно, по-друге, як процес у конкретних ринкових умовах, по-третє, під економічним регулюванням з боку органів державного управління. Диверсифікацію у сільському господарстві пропонується проводити як горизонтальну (аграрне підприємство починає розвивати нові для себе сільськогосподарські галузі) та вертикальну (придбання/включення до складу підприємства нових виробництв, що входять у технологічний ланцюжок випуску старого продукту на ступенях до або після виробничого процесу) [10, с. 13-120]. Таким чином, диверсифікація у аграрному секторі економіки відбувається узгоджено із інноваційними перетвореннями галузі та охоплює практично усі складові виробничої діяльності та державного регулювання, у т.ч. з використанням розгалуженої системи класифікаторів. За період державної незалежності Україна зробила ряд важливих кроків у напрямку переходу на міжнародні системи стандартів і класифікаторів. Важлива роль у даному процесі належить класифікаціям, які диференціюють та інтегрують ключові складові господарської діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

## Класифікаційні засади диференціації та інтеграції господарської діяльності \*

Індекс класифікатора	Назва класифікатора
ДК 001	Класифікація форм власності
ДК 002	Класифікація організаційно-правових форм господарювання
ДК 003	Класифікатор професій
ДК 004	Державний класифікатор нормативної документації
ДК 005	Класифікатор відходів
ДК 006	Класифікатор валют
ДК 007	Класифікатор держав світу
ДК 008	Класифікатор корисних копалин
ДК 009	Класифікація видів економічної діяльності
ДК 010	Державний класифікатор управлінської документації
ДК 012	Класифікація послуг зовнішньоекономічної діяльності
ДК 013	Класифікація основних фондів
ДК 014	Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України
ДК 015	Класифікація видів науково-технічної діяльності
ДК 016	Державний класифікатор продукції та послуг
ДК 017	Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності
ДК 018	Державний класифікатор будівель і споруд
ДК 019	Державний класифікатор надзвичайних ситуацій
ДК 020	Єдиний класифікатор предметів постачання
ДК 021	Єдиний закупівельний словник
KICEU	Класифікація інституційних секторів економіки України

\*Джерело: перелік та зміст наведених державних класифікацій

Зазначимо, що переважна більшість чинних вітчизняних класифікацій гармонізовані із відповідними міжнародними. Наприклад, при розробці ДК 003 (Класифікатор професій) за основу була прийнята Міжнародна стандартна класифікація професій (ISCO-88: International Standard Classification of Occupations/ILO, Geneva), ДК 009 (Класифікація видів економічної діяльності) – міжнародна статистична класифікація видів діяльності ЄС – Nomenclature of Activities European Community (NACE, Rev.1, mod.7), Класифікації інституційних секторів економіки – методологічні принципи міжнародного стандарту Системи національних рахунків, прийнятого у 1993 році (СНР'93) Комісією Європейських співтовариств, Міжнародним валютним фондом, Організацією економічного співробітництва та розвитку, ООН і Світовим банком. Слід підкреслити й той факт, що у основних класифікаціях фігурують і державне регулювання, і аграрний сектор економіки, і рибне господарство.

Стосовно державного регулювання, то у Класифікації форм власності (ДК 001) крім приватної (10) та колективної (20) власності міститься також і державна (30), загальнодержавна (31) та комунальна (32) власність. У Класифікації професій (ДК 003) розглядаються 9 рівнів від законодавців, вищих державних службовців і керівників (перший рівень) до представників найпростіших професій (дев'ятий рівень), включаючи розділ 6 (професії, що вимагають знань для сільськогосподарського виробництва,

риборозведення і рибного промислу). У Класифікації видів економічної діяльності (ДК 009) виділена спеціальна секція L – Державне управління, яка включає діяльність органів державного управління (державні послуги: надаються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими одиницями, які забезпечують функціонування органів управління чи надання певних державних послуг; крім того, у секції А ДК 009 наведений глибоко диверсифікований перелік складових сільського та рибного господарства (підсектор рибальство, аквакультура). У Класифікації інституційних секторів економіки (КІСЕ) виділений S.13 Сектор загального державного управління, який далі розподіляється за підсекторами на: центральні органи державного управління (центральний уряд); регіональні та місцеві органи державного управління (до цього підсектору входять державні заклади, які фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету, зокрема місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та некомерційні організації); фонди соціального страхування. Координація диверсифікованих складових системи державних класифікацій є одним з важливих елементів забезпечення дієвості прийняття рішень системою державного регулювання аграрного розвитку.

Безумовно, державне регулювання досягне своєї мети, коли воно буде спиратися на досконалий управлінський інструментарій. На думку Р. Коуза, для того, щоб змінювати поведінку людей в сфері економіки від граничного егоїзму до егоїзму поміркованого потрібно їх зацікавлювати, і у держави для цього є лише один засіб – змінювати закони або спосіб їх застосування. При цьому економічна політика складається з вибору таких правових норм, процедур і адміністративних структур, які забезпечать максимізацію цінності виробництва (але нелегко встановити, які саме різні правові ситуації впливають на роботу економічної системи; взаємовідносини між економічною та правовою системами надзвичайно складні: зміни законів діють на економіку, і багато таких змін ще приховані від нас, хоча вони складають сутність економічної політики). Тому, підкреслює Р. Коуз, частиною задачі виробничої організації має бути опис економічної діяльності урядових структур, а також пояснення причин розподілу економічної діяльності між приватними і державними організаціями саме так, як ми це бачимо у реальності [11, с. 32, 33, 35, 60].

Сільське та рибне господарства, безумовно, мають доповнювати один одного. Тут треба зазначити, що Україна з її перспективами вилову риби у внутрішніх водоймах на рівні 100-130 тис. т на рік [12], виглядає вкрай не презентабельно на фоні світових конкурентів. В.П. Максаковський вказує, що у середині 90-х років ХХ ст. Китай виловлював 23,1 млн. т риби у прісних водоймах, і 10,1 млн т у морських, тоді як Росія, відповідно – 0,6 і 3,8 млн т. Що ж стосується перспектив зростання світових виловів, то вони виглядають досить обмеженими, і хоча оцінки можливостей використання морських біоресурсів коливаються у дуже великих межах (від 70 до 200 млн т), та все ж більшість спеціалістів вважає максимально допустимі річні вилови у обсязі 110-120 млн т, тобто рівень, який вже досягнуто. Ще у 70-ті роки ХХ ст. через перелов риби стрімко скоротилися темпи розвитку галузі. За даними В.К. Зіланова і Ю.П. Мамонтова, за останні 15 років рибне господарство Китаю міцно займає світове лідерство з загального вилову та вирощування (аквакультури) водних біоресурсів. Лише з 1988-1990 рр. по 2000-2001 рр. обсяг вилову і виробництва продукції аквакультури зріс з 10-12 млн т до 42-44 млн т, тобто у 4 рази. При цьому Китай є єдиною країною світу, де сама частка аквакультури у готовому обсязі виробництва водних біоресурсів вже перевищила показники промислового вилову у природних морських і прісних водоймах [114].

На сьогодні аквакультура Китаю дає до 26-27 млн. т, що більше 62 % від загального річного виробництва рибопродуктів. І щорічний приріст за останнє десятиліття перевищує 1-2 млн т біоресурсів.

Таким чином, ідея диверсифікації рибного господарства у напрямку виділення аквакультури довела свою життєздатність і перспективність, враховуючи її участь у забезпеченні продовольчої безпеки держави. Відповідно цим довела свою правомірність також ідея інтеграції рибного господарства та аквакультури у аграрний сектор економіки на правах рівноправного його партнера.

Отже, унікальність світового досвіду щодо безпрецедентного розгортання галузі аквакультури на основі сталого розвитку, інвестиційно-інноваційної моделі та інтеграції її з сільським господарством є прикладом системності розвитку.

#### Література

1. Аристотель. Политика. Соч. в 4-х т. / Аристотель: пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – С. 375-644.
2. Древнекитайская философия. Собрание текстов в 2-х томах, М.: Мысль, 1972. – Т. 1. – 363 с.
3. Древнекитайская философия. Собрание текстов в 2-х томах, М.: Мысль, 1973. – Т. 2. – 383 с.
4. Гегель Г. Философия права / Г. Гегель; пер. с нем. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.
5. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: ЭКСМО, 2007. – 960 с.

6. Сисмонди Ж. Новые начала политической экономии / Ж. Сисмонди. – Вып. VIII. – М.: Типографии А.И.Мамонтова, 1897. – 292 с.
7. Маркс К. Капитал. / К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч., изд. 2-е. – М.: Госполитиздат, 1961. – Т. 25. – Ч. 1. – 490 с.
8. Костюк Н.Ф. Интеграция современного научного знания: методологический анализ / Н.Ф. Костюк, В.С. Лутай, В.Д. Белогуб и др. – К.: Вища школа, 1984. – 183. с.
9. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф; пер. с англ. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 416 с.
10. Корінько М.Д. Диверсифікація: теоретичні та методичні основи: Монографія. / М.Д. Корінько. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 486 с.
11. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз; пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с.
12. Про Концепцію розвитку рибного господарства України: Постанова Верховної Ради України від 13.07.2000 № 1885-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 41. – С. 344.
13. Зиланов В.К. Рыбное хозяйство Китая в новом измерении / В.К. Зиланов, Ю.П. Мамонтов // Тихоокеанский вестник, 2003. – № 13-14 (90–91).

*Рецензент д.е.н., професор С.П. Азізов*

338.4:658.8

*Плугарь Е.В., к.э.н., доцент,  
ТНУ имени В.И. Вернадского*

### **ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ ЦЕННОСТЬЮ РЕКРЕАЦИОННОГО ПРОДУКТА**

Увеличивающийся рост благосостояния населения, повышение качества жизни, трансформация ценностных ориентаций и потребностей современного общества в реабилитации, восстановлении физических и духовных сил способствуют вовлечению в рекреационный процесс все большего количества людей из разных слоев общества с разными потребностями и желаниями, мотивами и запросами, требованиями и приоритетами, возможностями личного бюджета. Потребность людей в путешествии, отдыхе, оздоровлении удовлетворяет комплексный, многофункциональный рекреационный продукт, представляющий собой совокупность определенного количества и качества товаров и услуг рекреационного характера. Потребители (рекреанты), как правило, выбирают те услуги и товары, которые имеют для них наибольшую потребительскую ценность исходя из приемлемости расходов на поиск рекреационного продукта и полученного блага от его приобретения. В условиях жесткой конкуренции, требующей постоянного добавления новых ценностей в процессе производства рекреационного продукта для полного удовлетворения клиентов, наилучшего соотношения между ценой и качеством предоставляемых услуг управление потребительской ценностью рекреационного продукта становится особо актуальным.

Сущность потребительской ценности товара на протяжении длительного времени являлась предметом научных изысканий отечественных и зарубежных ученых А. Смита, У. Пети, Дж. С. Милля, М. Туган-Барановского, М. Портера, Ф. Котлера, Р. Блеккуела, П. Миникарда, Дж. Енжела и др. Маркетинговые концепции управления в сфере туризма представлены в работах А. Дуровича, Т. Ткаченко, С. Цёхлы, Л. Шульгиной [1-4].

Цель статьи – исследование сущности потребительской ценности рекреационного продукта, формирование подходов к ее управлению.

По утверждению классика маркетинга Ф. Котлера «потребительская ценность – это разница между теми выгодами, которые потребитель получает от владения и (или) пользования каким-то продуктом, и стоимостью приобретения им этого продукта» [5, с. 17]. Общая ценность для потребителя представляет собой денежное выражение совокупности экономических, функциональных и психологических благ, которые он планирует получить, приобретая рекреационный продукт. Общие издержки потребления определяются как сумма издержек (стоимостных, временных, психологических), которые, как ожидает рекреант, он понесет при поиске и использовании данного продукта.

Подход к управлению на основе максимизации воспринимаемой потребителем ценности предполагает: 1) оценку продавцом общей стоимости и общих издержек потребителя, связанных с собственным предложением и каждым предложением конкурентов, их сопоставление; 2) продавец, предлагаемый рекреационный продукт которого имеет меньшие по сравнению с конкурентами преимущества, может добиться либо увеличения общей ценности предложения для потребителя (повышение качества обслуживания, квалификации персонала, улучшение корпоративного имиджа), либо